

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Význam ekonomické bezpečnosti v České republice
v kontextu pandemie Covid-19**

Autor práce: David Primus

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: doc. Ing. Jaroslav Slepecký, PhD.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2021

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: David Primus

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Prezenční

Místo studia: České Budějovice

Název bakalářské práce: Význam ekonomické bezpečnosti v České republice in the context of the Covid-19 pandemic

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: The Importance of Economic Security in Czech Republic in the context of the Covid-19 pandemic

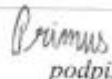

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul):

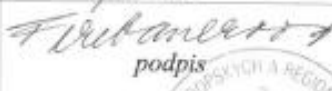

doc. Ing. Jaroslav Slepecký, PhD.

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): červen, 2020

Cíl bakalářské práce: Cílem bakalářské práce je posoudit schopnost České republiky, zajistit fungování státu a jeho ekonomiky při krizových situacích v souvislosti se současnou pandemií Covid-19. Dále bude zkoumán vliv pandemie na ekonomickou bezpečnost v České republice. Posléze budou vyhodnoceny nedostatky v ekonomické bezpečnosti a struktura krizových opatření ve spojitosti s pandemií Covid-19 v České republice.

Student: David Primus	26.6.2020 datum	podpis
Vedoucí práce: doc. Ing. Jaroslav Slepecký, PhD.	14.7.2020 datum	podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	22.9.20 datum	podpis
Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti: RNDr. Růžena Ferebauerová	1.10.20 datum	podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	1.10.20 datum	podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. Ing. Jaroslavu Slepeckému, PhD., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

PRIMUS, D. Význam ekonomické bezpečnosti v České republice v kontextu pandemie Covid-19 : bakalářská práce. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2021.s. Vedoucí bakalářské práce : doc. Ing. Jaroslav Slepecký, PhD.

Klíčová slova: bezpečnostní hrozby, bezpečnostní prostředí, opatření, náhrada mzdy, podpora, program

Práce pojednává o základním vymezení pojmu ekonomické bezpečnosti, kterou stručně charakterizuje v několika ohledech, dále se zabývá ekonomickými rozhodnutími v době pandemie Covid-19, jak špatnými tak dobrými, zatímco se státní dluh neustále zvyšuje je nutno poznamenat, že za současné ekonomické situace nebude pro nikoho lehké uplatnění na trhu práce. Dále je součástí bakalářské práce dotazníkové šetření, zobrazuje dopad na užší veřejnost, konkrétně na mé okolí. Přičemž dotazníkové šetření má za úkol poukázat na špatně vedená ekonomická rozhodnutí během nouzového stavu, který je neustále prodlužován.

ABSTRACT

PRIMUS, D. The Importance of Economic Security in Czech Republic in the context of the Covid-19 pandemic : bachelor's thesis. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2021.....

Key words: security threats, security environment, measures, wage compensation, support, program

The Thesis is about basic definition of economic security, which is characterized in few aspects, also deals with good or bad decisions in a Covid-19 pandemic, while the national debt is continuously increasing, it should be noted that employment won't be easy. Part of the thesis is focused on the questionnaire, showing the impact on close public, especially on my surroundings. Questionnaire points at wrong government decisions during an emergency situation, which is endlessly extended.

OBSAH

ÚVOD	8
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	9
2 EKONOMICKÁ BEZPEČNOST A BEZPEČNOST STÁTU	10
3 CHARAKTERISTIKA BEZPEČNOSTNÍCH RIZIK	21
4 SEKTORY BEZPEČNOSTI..... ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	
5 VLIV KRIZOVÝCH SITUACÍ NA EKONOMIKU.....	27
6 KONKRÉTNÍ OPATŘENÍ PROTI ŠÍŘENÍ COVID-19	29
7 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	36
ZÁVĚR	42
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	44
SEZNAM ZKRATEK.....	46

Úvod

Začátkem práce bude rozebrání neurčitých pojmů, dále bude zkoumán dopad korona krize na českou ekonomiku jako na celek. Bude vyobrazen rozdíl v investování České republiky a Německa, přičemž rozdíl bude markantně odlišný. Předem bude jasné, zda bude stát čekat spousta práce, nebo vláda, potažmo stát, padne a budeme si muset počkat na aktuální vývoj situace, jak pandemie, tak rozhýbání české ekonomiky. Dle prozatímních informací bude pohled poměrně skeptický, rozhýbat ekonomiku nebude ani trochu snadné a bezbolestné, spousta živnostníků a firem padne pod tíhou ekonomických dopadů pandemie. Dále bude zkoumáno, jaké konkrétní dopady bude mít pandemie na státní dluh, což už při vypracování bakalářské práce je jasné, jakým směrem se státní schodek rozpočtu vyvíjí za současné vlády, nicméně bude kladen důraz, aby v bakalářské práci nezazníval, nebo se neodrážel můj politický názor na vládu, vládní protiepidemiologická opatření či vývoj státního schodku. Dále se bakalářská práce bude zabývat státní ekonomickou bezpečností a bezpečností jako takovou v souvislosti pandemií COVID-19. Součástí mé bakalářské práce bude také dotazníkový formulář vybraný pro respondenty z mého okolí, který se zaměří na průzkum ekonomické situace a informovanosti mezi respondenty za současné pandemie. Díky tomuto dotazníku budeme moci říci, zda je informovanost v České republice na dobré úrovni, či nikoliv. V závěru práce bude přidáno pár osobních objektivních názorů.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Cíl bakalářské práce je stanoven na dvě hlavní části a to jsou:

1. Cílem bakalářské práce je poukázat na problematiku a následné dopady pandemie Covid-19 na státní ekonomickou bezpečnost. Vysvětlení a porozumění hlavním a vedlejším významům pojmů které úzce souvisí s danou problematikou v České republice
2. Zobrazení fungování rozdělování finančních prostředků státního rozpočtu, za účelem snižování ekonomického dopadu pandemie na obyvatelstvo ČR

Na základě předem stanoveného tématu bakalářské práce jsem vytvořil dotazníkový formulář pro respondenty za účelem získat informace o problematice významu ekonomické situaci v České republice v kontextu pandemie Covid-19. Vzhledem k nově nabytým informacím na dané téma budeme moci odpovědět na některé otázky a blíže tak nahlédnout na danou problematiku. Tento dotazník bude prováděn v časovém horizontu šesti týdnů. Respondenti na zodpovězení dotazníku nebudou vybráni náhodně, nýbrž to budou pouze lidé z mého blízkého okolí, mé rodiny, mých přátel a známých.

2 Ekonomická bezpečnost a bezpečnost státu

2.1 Ekonomická bezpečnost

Podstatu ekonomické bezpečnosti, nehledě na její různá pojetí, lze stručně vyjádřit jako stav vývoje národního hospodářského systému zaručující vysokou účinnost jeho fungování, včetně schopnosti překonávat vzniklá ohrožení. To znamená, že hospodářství s touto charakteristikou zajišťuje uspokojování základních potřeb svých obyvatel na úrovni běžných světových standardů, vytváří podmínky pro celkový rozvoj společnosti a saturaci aktuálních společenských potřeb. Ekonomika současně disponuje nezbytnými zdroji, silami a prostředky efektivní eliminace rizik a hrozeb pro bezpečné fungování hospodářského systému. Ekonomická bezpečnost významnou měrou závisí i na schopnostech a výkonnosti zahraničního obchodu země, v podstatě žádný stát nedisponuje všemi nezbytnými prostředky k zajištění fungování své ekonomiky. Základním prostředkem k dosažení těchto cílů, a tím posilování ekonomické a následně i celkové bezpečnosti, včetně obranné, je ekonomický růst

Z uvedeného vyplývá, že úroveň ekonomické bezpečnosti státu je determinována mnoha činiteli ekonomické, politické, ekologické či jiné povahy, faktory vnitřními i vnějšími. Některé působí pozitivně, jiné mají omezující vliv, některé ekonomickou bezpečnost naopak ohrožují.

Z vnitřního hlediska se jedná zejména o vklad domácích ekonomických podmínek do procesu posilování ekonomické bezpečnosti (vybavenost disponibilními výrobními faktory, přírodně-klimatické podmínky, úroveň vědeckotechnické a výzkumné základny, kvality lidského kapitálu). Vzhledem k současným globalizačním trendům, prosazujícím se ve světové ekonomice se velmi dynamicky zvyšují nároky na konkurenceschopnost a přizpůsobivost domácích hospodářských subjektů náhlým změnám ve vnějším hospodářském okolí. Je zřejmé, že zásadní význam pro utváření ekonomické bezpečnosti (a bezpečnosti státu vůbec) má v těchto podmínkách hospodářská politika vlády státu.

Není pochyb o tom, že ekonomika každého státu (národní ekonomiky) je neoddelitelnou součástí světové ekonomiky, představující pro ni vnější ekonomické prostředí, na kterém je více či méně závislá. Globální a regionální podmínky hospodářského vývoje v bližším či vzdálenějším okolí daného státu tak představují rozsáhlou množinu velmi různorodých faktorů významně ovlivňujících ekonomický vývoj a ekonomickou bezpečnost státu. Tyto vnější faktory mohou rovněž působit příznivě nebo i nepříznivě. Ekonomické postavení

každé země ve světové ekonomice, její schopnost prosadit se na světových trzích, realizovat své ekonomické zájmy a obhajovat svou suverenitu ve vnějších ekonomických vztazích – to jsou jen některé projevy úrovně ekonomické bezpečnosti země z mezinárodního hlediska.

2.2 Bezpečnost, bezpečnost státu

I když si to neuvědomujeme, bezpečnost je každodenní součástí našich životů. Každý den děláme rozhodnutí na základě objektivních a subjektivních faktorů tak, abychom se cítili v bezpečí a neohrožovali náš život (zapneme si bezpečnostní pás, na přechodu se podíváme, zda nejde auto). Zajištění bezpečnosti a přežití bylo velmi důležité již od počátku dějin. To bylo důvodem, proč se zkoumání tohoto pojmu začalo již ve starověku. Bezpečnost je mimořádně širokým fenoménem, který zahrnuje velké množství oblastí. Jednou z nich je i mezinárodní a vnitrostátní bezpečnost. Tento termín nikdy nebyl jednoznačně definován. Bezpečnost definována v zákoně „Ústavní zákon č. 110/1998 Sb. o bezpečnosti České republiky zajišťuje svrchovanost a územní celistvost České republiky, ochranu její demokratických základů a ochranu životů, zdraví a majetkových hodnot, jako základních povinností státu“¹

Požadovaná úroveň bezpečnosti státu je tehdy, když míra ohrožení chráněných zájmů nevyžaduje přijímání mimořádných opatření a na eliminaci hrozeb je postačující normální činnost státu a jeho orgánů. Bezpečnost se dá definovat jako „absence hrozeb pro základní hodnoty“. Jiný autor definuje bezpečnost jako opak nebezpečí tedy „stav společenského, přírodního, technického a technologického systému, který v konkrétních vnitřních a vnějších podmínkách umožňuje plnění stanovených funkcí a jejich rozvoj v zájmu člověka a společnosti“.²

¹ PIKNA, B. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled)*. Praha: Linde Praha, 2006. ISBN 80-7201-615-6, s. 7

² ŠTURMA, P; BÍLKOVÁ, V; NOVÁKOVÁ, J. *Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovaném zločinu*. Praha: C.H. Beck, 2003. Právní instituty. ISBN 80-717-9305-1, s. 68

Bezpečnost je také stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru sníženy hrozby pro objekt a jeho zájmy. Tento objekt je k eliminaci přítomný, ale i potenciálních rizik vybaven a ochotný při ní spolupracovat. Často je pojem bezpečnost doplňován i slovy, které doplňují jeho význam a vztahují se k jeho charakteru. Například bezpečnost politická, vojenská, ekonomická, ekologická, požární, jaderná, internetová apod. V mezinárodním pojetí je to bezpečnost mezinárodní. Bezpečnost jednotlivce je bezpečnost individuální.³

Podle jiného autora je bezpečnost zvláštní druh politiky, kterou je možno použít k široké spektrum problémů a otázek.⁴ Bezpečnost chápe jako sektorový problém. Obsahuje otázky politické bezpečnosti, vojenské bezpečnosti, společenské a environmentální bezpečnosti. Všechny tyto definice jsou vzájemně propletené a jejich vymezení není jednoznačné, protože tento pojem je komplexní. Bezpečnost státu je stav, který je žádoucí a kdy jsou na nejnižší možnou míru sníženo rizika pro Českou republiku, plynoucí z hrozeb vůči:

- Obyvatelstvu
- Svrchovanosti a územní celistvosti
- Demokratickému zřízení a principům právního státu
- Vnitřnímu řádu
- Majetku
- Životnímu prostředí
- Plnění mezinárodních bezpečnostních závazků⁵

Česká republika se svou rozlohou a počtem obyvatel řadí mezi státy menší velikosti. Je demokraticky, politicky, hospodářsky a sociálně stabilní stát. Bezpečnost státu je stav, který umožňuje fungování, stabilitu a rozvoj státu, zachovává mír a svrchovanost, územní celistvost a nedotknutelnost hranic, vnitřní pořádek ve státě, základní práva a svobody občanů a ochranu života a zdraví osob, majetku a životního prostředí.

³ ŠENOVSKÝ, M; ADAMEC, V; ŠENOVSKÝ, P. *Ochrana kritické infrastruktury*. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). 2007. ISBN 9788073850258, s. 48

⁴ SOULEIMANOV, E; BELFER, A. M., *Terorismus: pokus o porozumění*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), Sociologické aktuality. 2010. ISBN 9788074190384, s. 14

⁵ ŠENOVSKÝ, M; ADAMEC, V; ŠENOVSKÝ, P. *Ochrana kritické infrastruktury*. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). 2007. ISBN 9788073850258, s. 50-51

Bezpečnost státu přitom tvoří:

- vnější bezpečnost (obrana státu),
- vnitřní bezpečnost (ochrana občanů, majetku, vnitřní bezpečnosti a pořádku ve státě).

2.3 Bezpečnostní prostředí

Bezpečnostní prostředí chápeme jako pojem, který zahrnuje jak přírodní, tak i společenskou stránku. Vnitřní a vnější prostředí ovlivňuje bezpečnost státu. Vnější bezpečnostní prostředí je prostor, nacházející se za hranicemi území České republiky. V něm se realizují a setkávají zájmy státu se zájmy jiných aktérů mezinárodních vztahů. Procesy, které se v něm odehrávají mají přímý vliv na bezpečnost České republiky. Procesy, které se odehrávají mimo hranice České republiky se pak přímo, či nepřímo promítají do České republiky. Za vnitřní bezpečnostní prostředí považujeme geograficky vymezené území České republiky.⁶

Vnitřní a vnější bezpečnost jsou vzájemně propojeny a nejedná se tedy o dva rozdílné pojmy. Obě slouží k zajištění bezpečnosti státu. Bezpečnosti státu se v České republice věnují dokumenty, které se pravidelně aktualizují: „Bezpečnostní strategie České republiky z roku 2015“, „Obranná strategie České republiky z roku 2017“, „Strategie České republiky pro boj proti terorismu z roku 2013“ atd.

⁶ ZEMAN, P. a kol. *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2002. ISBN 80-210-3037- 2, s. 41

Když mluvíme o Evropské unii, její vnitřní bezpečnostní prostředí je ohraničeno jejími hranicemi území. Evropané tráví svůj běžný život v relativním klidu a bezpečí. Mohli bychom ho označit za stabilní (relativně). Tento stav je zapříčiněn prioritně pro dobré vztahy s okolními státy a také členstvím v NATO a Evropské unii (dále jen EU). Členstvím v těchto organizacích se zavazujeme podílet se na společné bezpečnostní a obranné politice. Při prevenci a zvládnání aktuálních bezpečnostních hrozeb je spolupráce EU s NATO a význam evropské bezpečnostní a obranné politiky pro Českou republiku klíčová. Ačkoliv možnost vypuknutí globálního válečného konfliktu byla snížena, stále tu máme nevyřešené otázky sociálního a etnického charakteru. S vývojem bezpečnostního prostředí, které je charakterizováno rostoucí komplexností, proměnlivostí a těžkou předvídatelností, je společnost konfrontována s množstvím nových ohrožení společenského i přírodního charakteru. Proto je třeba neustále vyhodnocovat potenciální hrozby a plynoucí rizika pro Českou republiku. Otázky bezpečnosti se stávají ústředním tématem většiny mezinárodních jednání.⁷

2.4 Bezpečnostní strategie, bezpečnostní politika

Pojem strategie je chápán jako dlouhodobý plán, který je zaměřen na dosažení určitého cíle. Strategie vnitřní bezpečnosti Evropské unie je základním dokumentem bezpečnostní politiky Evropské unie, z níž vycházejí strategie ostatních států EU. Bezpečnostní strategie České republiky (dále jen ČR) byla přijata usnesením vlády č. 79 z 4. 2. 2015 a byla z velké části „pouze“ aktualizovaná z předchozího dokumentu z roku 2011. Bezpečnostní strategie je důležitým dokumentem bezpečnostní politiky ČR. Na tento dokument navazují další strategie a koncepce. Dokument je zpracováván Parlamentem ČR a Kanceláří prezidenta republiky s cílem hledat nadstranické přístupy k otázkám bezpečnosti. Na tvorbě dokumentu se rovněž podílí bezpečnostní komunita, ČR zahrnující státní a nestátní sféry.⁸

⁷ ŠENOVSKÝ, M; ADAMEC, V; ŠENOVSKÝ, P. *Ochrana kritické infrastruktury*. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). 2007. ISBN 9788073850258, s. 69

⁸ ZEMAN, P. a kol. *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2002. ISBN 80-210-3037- 2, s. 60

Bezpečnostní strategie ČR představuje základní hodnoty, zájmy, přístupy, ambice a nástroje při zajišťování své bezpečnosti:

- Východiska bezpečnostní politiky ČR formulují principy, na kterých je bezpečnostní politika založena.
- Bezpečnostní zájmy ČR definují životní, strategické a další významné zájmy ČR.
- Bezpečnostní prostředí identifikuje nejvýznamnější trendy, faktory a konkrétně hrozby v bezpečnostním prostředí, ve kterém ČR ochraňuje a prosazuje své zájmy.
- Strategie prosazování bezpečnostních zájmů ČR" vymezuje přístupy k ochraně bezpečnostních zájmů ČR a specifikuje multilaterální a národní nástroje jejich prosazování, včetně stručného popisu bezpečnostního systému ČR.

Základní rámec pro tvorbu a naplňování bezpečnosti strategie ČR je dán Ústavou ČR, ústavním zákonem o bezpečnosti ČR a dalšími navazujícími předpisy. Je důležité si uvědomit, že ČR je součástí Evropské unie (EU), Severoatlantické aliance (NATO), Organizace spojených národů (OSN) a Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE), z čehož jí vyplývají společenké a mezinárodní závazky.

Pojem politika pochází z řeckého slova „polis“ (město) a politikou „tech“ (správa obce). Je to souhrn cílů, nástrojů a postupů pro dosažení základních státních zájmů a cílů na úseku obrany a vnitřního řádu státu a jeho občanů. Určuje odpovědnost státu za bezpečnost osob, ochranu majetku a informací. Bezpečnostní politiku státu tvoří 5 základních částí:

- zahraniční politika v oblasti bezpečnosti státu,
- obranná politika,
- politika v oblasti vnitřní bezpečnosti,
- hospodářská politika v oblasti bezpečnosti státu,
- politika veřejné informovanosti v oblasti bezpečnosti státu⁹

⁹ PIKNA, B. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled)*. Praha: Linde Praha, 2006. ISBN 80-7201-615-6, s. 18-19

Hlavním cílem, bezpečnostní politiky státu je zajištění bezpečnosti svých občanů bez ohledu na původ, společenský státu s a zajištění bezpečnosti státu ve stabilním a předvídatelném, bezpečnostním prostředí. Účinnost bezpečnostní politiky státu je závislá na účinnosti státních orgánů, působení státu v mezinárodním prostředí, úrovně spolupráce státních orgánů a orgánů územní samosprávy, fungování nevládních organizací, právnických a fyzických osob. Důležitou součástí jsou i občané, kteří by měli být ztotožněni s otázkami bezpečnosti a také schopnost vlády získat podporu občanů při naplňování úkolů, které vedou k zajištění vyšší bezpečnosti státu.¹⁰

2.5 Ekonomická bezpečnost a nové nároky na hospodářskou politiku

- Podstatu ekonomické bezpečnosti, nehledě na její různá pojetí, lze stručně vyjádřit jako stav vývoje národního hospodářského systému zaručující vysokou účinnost jeho fungování, včetně schopnosti překonávat vzniklá ohrožení. To znamená, že hospodářství s touto charakteristikou zajišťuje uspokojování základních potřeb svých obyvatel na úrovni běžných světových standardů, vytváří podmínky pro celkový rozvoj společnosti a saturaci aktuálních společenských potřeb. Ekonomika současně disponuje nezbytnými zdroji, silami a prostředky efektivní eliminace rizik a hrozeb pro bezpečné fungování hospodářského systému. Ekonomická bezpečnost významnou měrou závisí i na schopnostech a výkonnosti zahraničního obchodu země, neboť v podstatě žádný stát nedisponuje všemi nezbytnými prostředky k zajištění fungování své ekonomiky. Základním prostředkem k dosažení těchto cílů, a tím posilování ekonomické a následně i celkové bezpečnosti, včetně obranné, je ekonomický růst. Z toho vyplývá, že úroveň ekonomické bezpečnosti státu je determinována mnoha činiteli ekonomické, politické, ekologické či jiné povahy, faktory vnitřními i vnějšími.
- Některé působí pozitivně, jiné mají omezující vliv, některé ekonomickou bezpečnost naopak ohrožují. Z vnitřního hlediska se jedná zejména o vklad domácích ekonomických podmínek do procesu posilování ekonomické bezpečnosti (vybavenost disponibilními výrobními faktory, úroveň vědeckotechnické a výzkumné základny, kvality lidského kapitálu).

Vzhledem k současným globalizačním trendům, prosazujícím se ve světové ekonomice se velmi dynamicky zvyšují nároky na konkurenceschopnost a přizpůsobivost domácích hospodářských subjektů náhlým změnám ve vnějším

¹⁰ ZEMAN, P. a kol. *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2002. ISBN 80-210-3037- 2, s. 62

hospodářském okolí. Je zřejmé, že zásadní význam pro utváření ekonomické bezpečnosti má v těchto podmínkách hospodářská politika vlády státu. Není pochyb o tom, že ekonomika každého státu (národní ekonomiky) je neoddělitelnou součástí světové ekonomiky, představující pro ni vnější ekonomické prostředí, na kterém je více či méně závislá. Globální a regionální podmínky hospodářského vývoje v bližším či vzdálenějším okolí daného státu tak představují rozsáhlou množinu velmi různorodých faktorů významně ovlivňujících ekonomický vývoj a ekonomickou bezpečnost státu. Tyto vnější faktory mohou rovněž působit příznivě nebo i nepříznivě. Ekonomické postavení každé země ve světové ekonomice, její schopnost prosadit se na světových trzích, realizovat své ekonomické zájmy a obhajovat svou suverenitu ve vnějších ekonomických vztazích – to jsou jen některé projevy úrovně ekonomické bezpečnosti země z mezinárodního hlediska.¹¹

¹¹ ŠELEŠOVSKÝ JAN. Ekonomická bezpečnost České republiky a faktory jejího vývoje po zániku světové bipolarity [PDF].26.4.2014 [25.7.2021] URL: https://www.unob.cz/eam/Documents/Archiv/EaM_2_2007/Nedbal_Stanc1.pdf

3 Zahranicně-ekonomické souvislosti ekonomické bezpečnosti České republiky

Jedním z úkolů bezpečnostní (hospodářské politiky) je zajišťování státních (národních) zájmů (ekonomických). Ty tvoří postoje, snahy, očekávání a hlavně potřeby národa a státu ve vztahu k mezinárodnímu prostředí. Ekonomika České republiky má značně otevřený charakter, neboť mimo jiné nedisponuje dostatečnými surovinovými zdroji, a proto ekonomické zájmy a potřeby jsou z tohoto hlediska koncentrovány především na:

- zajištění nedostatkových zdrojů surovin a energie pro český zpracovatelský průmysl;
- zabezpečení trhů pro odbyt hotových výrobků českých producentů;
- dosažení konkurenceschopnosti domácích hospodářských subjektů na světových

tržích. Na tyto cíle by měly být zaměřeny i nástroje bezpečnostní politiky. Propojenost národní ekonomiky s vnějším okolím rozvětvenou strukturou ekonomických vztahů je nejen zdrojem pozitivního potenciálu ekonomického rozvoje, ale současně i zdrojem značných komplikací v otázce národní suverenity. Z pohledu ekonomické bezpečnosti respektování národní suverenity znamená, že ve vztazích s jinými státy nebude ekonomika země jednostranně nerovnoprávně závislá, že nebude zbavena práv samostatného rozhodování o svých zájmech a cílech, nebo o otázkách, které by vedly ke ztrátám politické či ekonomické povahy. Tyto otázky bezpečnostní politiky jsou velmi komplikované a staví vlády před nelehký úkol – nalézt optimální poměr mezi využíváním výhod z mezinárodní dělby práce na jedné straně a určitou mírou závislosti na zahraničí na straně druhé, což je riziko pro ekonomickou bezpečnost. Je zcela zřejmé, že hospodářská politika, která by usilovala o úplnou nezávislost na vnějším okolí (hospodářská autarkie) je nepřijatelná. Hodnotit stav ekonomické bezpečnosti předpokládá porovnání určitých zvolených kritérií odvozených ze struktury potřeb ekonomické bezpečnosti státu v čase. Jde o kritéria k hodnocení:

- úroveň uspokojování potřeb (jedno z hlavních kritérií je HDP/obyvatele);
- rozvoje (dosahované tempo růstu HDP jako kvantitativní ukazatel, ale také

významná kvalitativní kritéria odpovídající charakteristikám vyspělých ekonomik, tj. podíl výdajů na vzdělání či na vědu výzkum na HDP, počet přihlášených patentů, podíl pracovníků s vysokoškolským vzděláním na celkovém počtu pracovních sil aj.);

- posuzující schopnost eliminovat potenciální rizika a hrozby pro ekonomickou bezpečnost (například úroveň diverzifikace dovozu strategických surovin, stav zásob a rezerv významných komodit, výše devizových rezerv ke krytí dovozu důležitých vstupů v případě krizových situací).

Z výše uvedeného je zřejmé, že hospodářská politika ve sféře bezpečnosti čili jako součást bezpečnostní politiky nemůže sledovat pouze tzv. dílčí resp. tradiční cíle (vyjádřené například magickým čtyřúhelníkem či n-úhelníkem). Má-li být tato politika efektivní musí mít mnohem vyšší ambice a klást si mnohem širší a náročnější cíle, postihující vlastní podstatu a obsah ekonomické bezpečnosti v soudobých podmínkách globalizace ve světové ekonomice.¹²

■ Prioritní úkol hospodářské politiky při posilování národní ekonomické bezpečnosti

Před hospodářskou politikou státu stojí především úkol zajistit národní ekonomické zájmy a suverenitu. Ekonomickou bezpečnost státu utváří především taková hospodářská politika, která je zaměřena na:

Růst vlastní hospodářské síly (schopnost vlády zajistit hospodářský růst s vazbou na zaměstnanost)

Efektivní využití výhod mezinárodní hospodářské spolupráce;

Optimálním usměrňováním hospodářských vztahů se zahraničím.

Hospodářský systém země, který splňuje nároky na charakteristiky ekonomické bezpečnosti umožňuje realizovat aktuální ekonomické, politické, ekologické či obranné úkoly ve shodě národními zájmy a je schopen účinně eliminovat vnější či vnitřní rizika a hrozby. Před hospodářskou politikou státu s ohledem na bezpečnostní cíle tak stojí zejména tyto úkoly: Zajistit hospodářský růst, který je základním prostředkem jejich dosažení;

Stanovit fungující právně-regulační rámec rozvoje hospodářství, který bude vyhovovat zájmům jeho občanů a celého národa;

Vytvořit systém civilního nouzového plánování pro případy překonávání nevojenských krizových situací (přírodní či průmyslové a jiné havárie);

¹² ŠELEŠOVSKÝ JAN. Ekonomická bezpečnost České republiky a faktory jejího vývoje po zániku světové bipolarity [PDF].26.4.2014 [25.7.2021] URL: https://www.unob.cz/eam/Documents/Archiv/EaM_2_2007/Nedbal_Stanc1.pdf

Uskutečňovat řadu opatření ke snížení ekonomické závislosti v dovozech významných komodit pro ekonomickou bezpečnost (například podporou zavádění moderních technologií umožňujících snížení energetické či surovinové náročnosti výroby, eliminovat závislost v důležitých dovozech na jednom dodavateli či regionu cestou diverzifikace těchto dovozců i způsobů dopravy těchto dovozů a pod.);

Vybudovat systém zásob a rezerv nezbytných surovin, hotových výrobků, základních potravin pro případy nevojenských i vojenských krizových situací;

Zajistit pro obyvatelstvo ochranné prostředky a vybudovat ochranné objekty, umožňující obyvatelstvu přežití krizových situací;

Stejně tak, jak je vstup do vojenských aliancí řešením obranné bezpečnosti, je vstup do ekonomických integračních celků řešením ekonomické bezpečnosti.

Jedním z nástrojů realizace cílů hospodářské politiky ve sféře bezpečnosti a obrany je systém hospodářských opatření pro krizové stavy. Právním základem a normou činnosti tohoto systému je zákon č. 241/2000 Sb.

Za významný princip naplňování požadavků ekonomické bezpečnosti je třeba považovat prioritní obhajobu národních zájmů a suverenity. V praxi to znamená, že realizace národohospodářských cílů (tj. i cílů bezpečnostních) bude uskutečňována bez ohledu na ideologické zabarvení hospodářsko-politických koncepcí, tj. na prvním místě musí vždy být obhajoba národních zájmů a suverenity a posilování ekonomické bezpečnosti. V opačném případě, pokud se prioritou stane ideologické klišé a podcení se národní zájmy, hospodářská politika může vést k narušení ekonomické bezpečnosti, k ekonomickým i politickým ztrátám. Řadu negativních příkladů v tomto směru poskytuje způsob ekonomické transformace v ČR:

Jednostranně zvýrazňovaná liberalizace zahraničního obchodu bez jakékoliv ochrany či podpory domácím hospodářským subjektům vůči zahraniční konkurenci, způsobila těžké následky;

Podpora přílivu zahraničních investic cestou investičních pobídek často vedla ke zvýhodnění zahraničních firem vůči domácím firmám. Nedokonalé smlouvy se zahraničními firmami způsobovaly ekonomické ztráty;

Privatizace ekonomiky kupónovým způsobem vedla ke značnému úniku kapitálu do zahraničí a vedla k poškození mnoha domácích investorů, kterým způsobila značné škody;

Otázkou je, do jaké míry je prodej státního majetku zahraničnímu kapitálu, v souladu s národními ekonomickými zájmy;

Nabízí se rovněž otázka, jak byly zohledněny národní zájmy v případě uzavření dohod s EU

Jak již bylo zmíněno, jedním z řešení problémů ekonomické bezpečnosti je vstup do integrovaných celků, typu Evropská unie. Země, které se rozhodly vstoupit do těchto uskupení zde hledají ochranu před vnějšími vlivy, přičemž jsou chráněny deštníkem společné vnější hospodářské politiky. Nehledě na to, kromě nesporných přínosů pro ekonomickou bezpečnost těchto zemí, vstup do takových společenství provází i určité náklady, které mohou mít i řadu negativních dopadů na některá odvětví či firmy.¹³

4 Charakteristika bezpečnostních rizik

Z historie je známo, že největším rizikem pro lidstvo je ono samo. Je původcem válek, zabíjení, krádeží, protiprávních a protihumánních řízení, také nepříznivě zasahuje do životního prostředí, což má za následek přírodní a technologické katastrofy. Je pravdou, že většina přírodních katastrof není závislá od lidského chování, ale lidé stále častěji zasahují do ekologického systému. Osobní prospěch či zisk je častým motivem, aby se člověk choval netolerantně, kořistnický.¹⁴

Globalizace světa také ohrožuje bezpečnost. Sice propojuje mezinárodní struktury a stírá hranice v různých odvětvích (politika, ekonomika, životní prostředí, kultura, komunikace), což vlastně na jednu stranu zvyšuje životní úroveň, ale na druhou stranu oslabuje bezpečnost zemí. Jako jeden z největších problémů je vnímána odlišnost kultur, která vede k nestabilitě.

¹³ ŠELEŠOVSKÝ JAN. Ekonomická bezpečnost České republiky a faktory jejího vývoje po zániku světové bipolarity [PDF] [online].26.4.2014 [25.7.2021]

URL:https://www.unob.cz/eam/Documents/Archiv/EaM_2_2007/Nedbal_Stanc1.pdf

¹⁴ ZEMAN, P. a kol. *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2002. ISBN 80-210-3037- 2, s. 75

Globálním hrozbám je třeba i globálně čelit. Ohrožení jakéhokoliv druhu způsobují lidské, materiální, ekologické ztráty a jejich následek je snižování životní úrovně.¹⁵

Pojem riziko znamená kvantitativní a kvalitativní vyjádření ohrožení, stupeň nebo míru ohrožení. Je to pravděpodobnost vzniku negativního jevu a jeho důsledek. Riziko vzniká působením hrozby na chráněný zájem a je vyjadřované kombinací pravděpodobnosti výskytu mimořádné události a jejího dopadu na daný chráněný zájem. Tento autor definuje bezpečnostní riziko jako „jevy a procesy, které mohou přímo nebo nepřímo negativně působit na společnost, funkce státu nebo jeho občanů“. Další autor vnímá riziko spíše za veličinu abstraktní a pravděpodobnostně kvantitativní, druhotně odvozenou a to s určitou matematickou nadějí, statistickou pravděpodobností - kvantitativní nejistota. Hrozbu vnímá jako jakýkoli subjekt, který svou činností je schopný poškodit nebo zničit chráněnou hodnotu, nebo zájem jiného subjektu, nebo událost či jev, jako příčinu poškození nebo zničení konkrétní chráněné hodnoty nebo zájmu.¹⁶

¹⁵ ŠENOVSKÝ, P. *Bezpečnost občanů a rizika v území*. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). 2015. ISBN 978-80-7385-172-9, s. 43

¹⁶ PIKNA, B. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled)*. Praha: Linde Praha, 2006. ISBN 80-7201-615-6, s. 22

Ohrožení znamená možnost aktivovat nebezpečí v konkrétním prostoru a čase. Můžeme ho také definovat jako aktivní vlastnost objektu zapříčinit negativní jev. Zdroje ohrožení obecně členíme na:

- Přírodní (způsobené přírodou):
 - kosmické -asteroidy, meteority, kosmické ionizující záření,
 - atmosférické - Pohyb vzduchu (vichřice, tornáda, orkán), srážky (silné deště, sněhová kalamita, kroupy, mlha), sucho,
 - litosférické - zemětřesení, vulkány, sesuvy půdy, laviny,
 - hydrosférické - povodně, záplavy,
 - biologické - onemocnění (pandemie, epidemie, epizootické nákazy), hmyz, hlodavci. Jsou těžko ovlivnitelné, protože jejich vznik a průběh jsou založeny na přírodních zákonech.
- Civilizační (antropogenní):
 - technogenní - Zdroj v oblasti techniky, technologie, dopravy - infrastruktury,
 - agrogenní - Zdroj v oblasti nerespektování ekologických přístupů (Neopodstatněné záběry půdy, ničení půdního a rostlinného krytu, monokulturní zemědělství, chemické a biologické zásahy – včetně genetických úprav mutací apod.),
 - sociogenní - vojensko-politické, ekonomické, národnostní, etnické,
 - náboženské, sociálně-psychologické (v komplexním pojetí, při absenci vojensko-politických hrozeb, projevující se v podobě terorismu, organizovaného zločinu, rasového a etnického násilí, davové psychózy a paniky, atd.).
- Smíšené - s touto formou se setkáváme nejčastěji. Je to vlastně kombinace antropogenních a přírodních zdrojů ohrožení.¹⁷

Antropogenní hrozby jsou zcela závislé na faktoru lidském. Vědecko-technický pokrok se podepsal za nárůst v posledním století. Obě skupiny hrozeb mají zjevný negativní vliv na společnost. Musíme si také uvědomit jejich propojení a to jak ve skupině, tak i napříč skupinami.

¹⁷ ŠENOVSKEÝ, P. *Bezpečnost občanů a rizika v území*. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). 2015. ISBN 978-80-7385-172-9, s. 48-50

4.1 Analýza hrozeb pro Českou republiku

Hrozby a z nich plynoucí rizika ohrožují krajinu přímo nebo zprostředkovaně, vyžadují si neustálou schopnost adaptace složek bezpečnostního systému České republiky. Potenciální hrozby se mohou vzájemně násobit. S ohledem na rostoucí počet přírodních a také člověkem způsobených událostí, se lidé snaží o integrovaný přístup a také dělají kroky ke snižování vlivů na společnost. Nejdůležitější je prevence mimořádných událostí a tedy i analýza hrozeb, která má klíčový význam. Dokumentem Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030, který byl přijat usnesením Vlády České republiky č. 805 ze dne 23.10.201,3 byla stanovena úloha zpracovat analýzu hrozeb pro ČR a její závěry promítnout do metodických a strategických materiálů v oblasti bezpečnosti státu. Je důležité přijímat preventivní opatření k předcházení a eliminaci rizik. Bezpečnostní situaci v České můžeme za poslední roky vnímat jako stabilizovanou.¹⁸

¹⁸ PIKNA, B. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled)*. Praha: Linde Praha, 2006. ISBN 80-7201-615-6, s. 55

4.2 Ekonomický sektor

Ekonomická bezpečnost je kontroverzní a vysoce zpolitizovaná tématem. V současnosti převládá ve světě liberální model ekonomických vztahů, jehož základem je idea, že hospodářství by mělo tvořit základ ekonomické struktury a trh by měl fungovat co nejsvobodněji, bez státních zásahů. Instrumentální povaha ekonomických jednotek, přirozená nejistota panující v tržních vztazích a skutečnost, že ekonomické aktivity mají výrazný vliv na ostatní sektory bezpečnosti, dělá z ekonomické bezpečnosti náročný předmět výzkumu.¹⁹

Ekonomický sektor je o vztazích obchodu, produkce, financí a způsobech, kterými aktéři získávají přístup ke zdrojům, financím a trhům potřebným na udržení přijatelné úrovně blaha a politické moci. Vzhledem k povaze ekonomiky je náročné rozpoznat ekonomické hrozby, protože jejich eliminování na nejnižší možnou míru neodpovídá logice fungování tržních mechanismů. Ekonomické hrozby mohou mít různý charakter; ten se odvíjí od podoby referenčního objektu, jejichž škála se pohybuje od jednotlivce přes sociální třídy, ekonomiku státu, či korporaci, až po hospodářské struktury na systémové úrovni a s nimi spojené instituce. Sekuritizačními aktéry bývají vlády států a představitelé firem a mezinárodních finančních institucí.²⁰

¹⁹ BUZAN, B; WAEVER, O; de WILDE, J. *Security: a new framework for analysis*. Boulder: Lynne Rienner Publishers, 1998. ISBN 1-55587-784-2, s.110

²⁰ BUZAN, B; WAEVER, O; de WILDE, J. *Security: a new framework for analysis*. Boulder: Lynne Rienner Publishers, 1998. ISBN 1-55587-784-2, s. 112

4.3 Environmentální sektor

Environmentální bezpečnost se týká vztahů mezi lidskou aktivitou a planetární biosféry, která je základním podpurným systémem, ve kterém probíhá lidská aktivita. V rámci environmentálního sektoru můžeme rozlišit dvě agendy: vědeckou a politickou. (vědecká agenda má základ v přírodovědeckých oborech a aktivitách nevládních organizací a spočívá v převodech na environmentální problémy. Politická agenda je především záležitostí vlád a mezivládních jednání a sestává z rozhodovacího procesu a politických strategií řešení ekologických problémů. Tyto agendy se částečně překrývají a navzájem ovlivňují. Na to, co je referenčním objektem environmentální bezpečnosti, se dá dívat dvěma způsoby. První přístup za něj považuje životní prostředí jako takové, případně jednu z jeho strategických složek. Druhý za rozhodující referenční objekt environmentální bezpečnosti považuje dosaženou civilizační úroveň, kterou může kvůli degradaci životního prostředí ztratit.²¹

Environmentální bezpečnost je vymezena třemi typy vztahů: hrozby lidské civilizaci, které pocházejí z přírodního prostředí (zemětřesení, výbuchy sopek, meteority, atd.); hrozby pro přírodní systémy způsobené lidskou aktivitou, které jsou zároveň existenční hrozbou pro lidskou civilizaci, nebo její část (emise skleníkových plynů, nadměrná těžba surovin, atd.) a hrozby pro přírodní systémy způsobené lidskou aktivitou, které nejsou existenční hrozbou pro lidskou civilizaci (vyčerpání neobnovitelných zdrojů, které ale budeme vědět nahradit).²²

²¹ BUZAN, B; WEAVER, O. *Regions and powers: the structure of international security*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. Cambridge studies in international relations. ISBN 0-521- 81412-X, s. 92

²² BUZAN, B; WEAVER, O. *Regions and powers: the structure of international security*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. Cambridge studies in international relations. ISBN 0-521- 81412-X, s. 93

5 Vliv krizových situací na ekonomiku

Pandemie COVID-19 paralyzovala globální ekonomiku. Opatření, které přijaly vlády na celém světě k zamezení šíření viru, jsou spojeny s prudkým poklesem hospodářské aktivity v krátkodobém horizontu. Taková opatření přijala ke konci ledna Čína a další země je zaváděly postupně, jak se virus rozšiřoval po celém světě. Ačkoli některé země již začaly svá opatření proti šíření nákazy uvolňovat, předpokládá se, že tento proces bude postupovat jen pomalu. Na hospodářskou aktivitu, a to zejména v rozvíjejících se ekonomikách, nepříznivě působí výrazně snížené ceny komodit, horší podmínky financování a značný kapitálový odliv. Tyto závažné globální šoky zasáhly světovou ekonomiku v době, kdy se po nevýrazném vývoji v minulém roce začali zřetelně ukazovat signály stabilizace. Konkrétně na přelomu let se začalo projevovat oživení výrobní aktivity a obchodu především ve velkých rozvíjejících se ekonomikách. Příznivé globální finanční podmínky, které převládaly v té době, jakož i částečné zmírnění obchodního konfliktu mezi Spojenými státy a Čínou po tom, jak země podepsali první fázi obchodní dohody, měli potenciál podpořit oživení, dokud nepropukla pandemie.

Jednotlivé státy se tedy pomocí měnové i fiskální stimulace, tedy pomocí hospodářské politiky, snaží mírnit dopady ekonomické krize na obyvatelstvo. V zemích střední a východní Evropy se očekává značné oslabení hospodářské aktivity. Velký počet států tohoto regionu zaznamenal v roce 2020 negativní růst způsobený výpadky na straně nabídky i slabším poptávkou v důsledku opatření proti šíření nákazy. Ve druhém čtvrtletí roku 2021 se očekává mnohem hlubší pokles. Odrazí se v něm spolupůsobení slabšího domácí poptávky, že opatření proti šíření nákazy zůstaly v platnosti i v dubnu, a horší externí poptávky zejména ze zemí eurozóny.

5.1. Ekonomické zájmy státu nejvíce ohrožující jevy a činnosti

Slabost a nedbalost uvnitř státu (např. nedbalý nebo neefektivní přístup zástupců státu, za kterým nestojí nelegální aktivita, a který se odehrává v rámci jinak dobře nastaveného systému; nedostatečné a nedbalé zastupování zájmů státu ze strany státních institucí či úředníků; nedodržování platných právních předpisů ČR a EU; ohrožení utajovaných skutečností z nedbalosti).

Legální obchodní aktivity směřující proti dlouhodobým hospodářským a strategickým cílům státu vedené soukromými subjekty nebo cizí mocí (např. rizikovní investoři; obchodní aktivity mimo běžný dosah státu, ale ohrožující jeho zájmy, nestandardní aktivity zájemců o státní podíly, netransparentnost vlastnické struktury a nejasnost původu finančních prostředků).

Nekorektní lobbying (v základní podobě + nepravdivé informace, skrytý zadavatel, skryté zájmy, výrazně negativní dopady lobbovaného rozhodnutí).

systémový nedostatek umožňující legálně ohrožovat ekonomické zájmy státu, a/nebo znemožňující státu efektivně své zájmy kontrolovat a bránit (nedostatky zákonné úpravy, chybějící koncepce, ovlivňování legislativy a strategických dokumentů, netransparentnost výběrových řízení, atd.).

Nelegální aktivity (klientelismus, vydírání, manipulace veřejných zakázek atd.).

6 Předpoklady pro ekonomický růst

Naučit se s koronaviry žít a odbourat negativní očekávání lidí. Nakalibrovat ekonomiku na koronaviry. Respektive vyřešit tradeoff mezi mírou restrikcí od vlády v případných dalších vlnách nebo při jiné nemoci, kapacitou zdravotnictví a ekonomikou. Pozitivní efekt na očekávání lidí může mít probíhající očkování, ale i nová antivirotikatedy léky které snižují riziko nutnosti hospitalizace pacienta. U očkování je v současnosti ve vyspělých zemích dostatek vakcín, problémem ale může být nízká ochota lidí nechat se očkovat. Například ani Izrael nedosáhl v počtu naočkovaných 60% podílu na celkové populaci.

Spotřeba domácností

Zatímco český export a průmysl jsou již nad úrovní proti tomu, kde byly před Covidem, spotřeba domácností byla v prvním čtvrtletí 2021 7,4 % pod úrovní před Covidem (4 čtvrtletí 2019). Míra úspor domácností z disponibilního důchodu ke konci 1 čtvrtletí 2021 dosahovala 26 % proti normálu 12 % (průměr 2015–2019). Domácnosti tak mají o 400 miliard korun vyšší úspory než v normálních časech. Jsou to odložené nákupy a úspory z opatrnosti. Až pokročíme v očkování a uvolní se ekonomika, předpokládáme, že míra úspor se postupně sníží a vrátí se do normálu s tím, jak se bude spotřeba domácností postupně zvyšovat.

Po prvním lockdownu identifikovala data o spotřebě elektřiny dno propadu ekonomiky v reálném čase na duben 2020. Běžná makrodata toto dno potvrdila s několikátýdenním zpožděním.

Index Rushin i spotřeba elektřiny správně signalizovaly, že v prvním kvartálu 2021, po třetím lockdownu, přijde jen mírný mezičtvrtletní pokles HDP.

Data o HDP ČR:

1. čtvrtletí 2020 meziročně -1,5 %, mezičtvrtletně -3,4 %
2. čtvrtletí 2020 meziročně -10,9 %, mezičtvrtletně -8,9 %
3. čtvrtletí 2020, meziročně -5,4 %, mezičtvrtletně +6,8 %
4. čtvrtletí 2020, meziročně -5,3 %, mezičtvrtletně +0,7 %
1. čtvrtletí 2021, meziročně -2,4 %, mezičtvrtletně -0,3 %

Index Rushin zatím signalizuje mezikvartální růst o 1,5 %, což by znamenalo, že HDP ve druhém čtvrtletí 2021 rekordně meziročně vzroste

Export.

Ve 2. čtvrtletí 2020 došlo symetricky k vypnutí ekonomik a s ním i k výraznému útlumu zahraničního obchodu. Od konce prvního lockdownu, ale v jednotlivých zemích probíhala rozdílně kalibrace ekonomik na koronaviry a mezinárodní obchod se v průběhu roku 2020 rychle zotavoval, v dubnu 2021 objem světového obchodu vzrostl meziročně o 25 %, oproti dubnu 2019 o 5 %. Tento vývoj je podstatné plus pro otevřenou ekonomiku typu Česka.

Údaje za duben 2021: český export očištěný o sezónnost meziročně +78 % (proti 2019 +10,6 %).²³

²³ ADAM TOMÁŠ, MICHL ALEŠ, První odhad dopadů pandemie COVID-19 na ekonomiku ČR. 2. 7. 2021 [online] 26.7. 2021, URL: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Prvni-odhad-dopadu-pandemie-COVID-19-na-ekonomiku-CR/

7 Konkrétní opatření proti šíření Covid-19

Země světa ve velkém představují fiskální opatření na boj s koronavirem. Mezinárodní měnový fond začal tato opatření sumarizovat. Z dat vyplývá, že výše rozpočtové podpory se značně mezi zeměmi liší.

V Česku dosáhly třetí největší objem vládní pomoci v rámci zemí EU (18% HDP). Nejnovějším opatřením navrženým tento týden je zmrazení splátek úvěrů na půl roku (2,8 bilionu korun) - se souvisejícím vypnutím regulačních mechanismů (banky by na úvěry nevytvářely rezervy a opatření by nenarušilo úvěrovou reputaci dlužníka). Ministryně financí také navrhuje snížení úroků během moratoria na symbolickou výšku. Bankovní sektor by měl při rozumném nastavení tuto zátěž unést - české banky patří mezi finančně nejzdravější v Evropě a v posledních letech dosahovaly stabilní zisky.

Očekává se, že banky se ohradí vůči plošnému zavedení a budou požadovat moratorium pouze pro skutečně zasažených. Banky už v současnosti nabízejí odklad splátek na základě individuálního posouzení situace - což má dopad na platební disciplínu dlužníka. Zmrazení splátek by se mělo týkat i nebankovních subjektů. Ve srovnání s již přijatými opatřeními by šlo o nejrozsáhlejší opatření. Dalším navrženým opatřením je zrušení 4% -ní daně z nabytí nemovitosti. Vláda také připravuje novelu insolvenčního zákona. Dnes má česká ministryně financí předložit návrh, podle kterého by stát vyplácel OSVČ, jejichž postihly vládní opatření, 15 tisíc korun měsíčně. Ministryně práce bude k uvedenému požadovat rozšíření i pro lidi pracující na dohodu. Z průzkumu mezi živnostníky a firmami vyplývá, že dvě pětiny zaměstnavatelů se chystají využít kurzarbeit v důsledku poklesu odbytu. Bankovní rada slovenské národní banky opětovně snížila minulý týden základní úrokovou sazbu - tentokrát o 0,75 procentního bodu na 1%.

Česká vláda ještě 20. března 2020 schválila program ochrany zaměstnanosti „Antivirus“, který má za cíl chránit zaměstnance a zaměstnavatele před propouštěním. Tento program poskytuje zaměstnavatelům příspěvek na plnou či částečnou náhradu mezd – z důvodu na straně zaměstnance (nařízení karantény) nebo zaměstnavatele (nařízení zavřít provoz). Program je postupně rozšiřován a má několik režimů:

- V rámci režimu A je zaměstnancem, kterým byla nařízena karanténa, vyplácená náhrada mzdy ve výši 60% (plně kryta státem).
- V rámci režimu B je zaměstnanců zaměstnavatele, který musel uzavřít provoz, nahrazována mzda ve výši 100% (80% -ní krytí státem). V rámci tohoto režimu není zavedeno omezení na velikost podniku.
- V rámci režimu C - nemožnost přidělovat práci z důvodu karantény či péče o dítě nejméně u 30% zaměstnanců - je vyplácena náhrada mzdy ve výši 100% (příspěvek vlády ve výši 80%).
- V rámci režimu D - omezení dostupnosti výrobních vstupů - bude vyplácena náhrada mzdy ve výši 80% (příspěvek vlády ve výši 50%).
- V rámci režimu D – omezení poptávky po službách a výrobcích v důsledku karanténních opatření – bude vyplácena náhrada mzdy ve výši 60% (příspěvek vlády ve výši 50% náhrady mzdy).

Podobně jako na Slovensku náhrada mzdy zahrnuje odvody zaměstnance, ale ne zaměstnavatele. Česká vláda také schválila a neustále rozšiřuje program „Úvěr COVID“ - jde o bezúročný úvěr podnikatelům s ročním odkladem splátek. Program připravila Českomoravská záruční a rozvojová banka ve spolupráci ministerstvem průmyslu a obchodu s cílem usnadnit přístup malých a středních podnikatelů k provoznímu financování. Zdroje jsou čerpány z operačních programů EU. Program se vztahuje i na živnostníky. Vláda by měla celkově poskytnout na podporu podnikatelů a firem až jeden bilion korun (přímá pomoc ve výši 100 miliard korun a záruky ve výši 900 miliard).

Suverénně největší záchranný balík v Evropě tvoří opatření německé vlády. Německo - na rozdíl od jiných zemí - využilo předchozí roky prosperity na generování rozpočtového přebytku, což mu nyní značně pomůže. Rozsah balíku je dobrou zprávou i pro Česko a jiné evropské ekonomiky, se kterými je ta německá propojena. Celkový objem podpory je 750 miliard eur a zahrnuje například následující opatření: přímá dotace 15 tisíc eur malým společnostem a svobodným povoláním (50 miliard eur), stabilizace větších společností ze stabilizačního fondu - v případě potřeby se stát může stát společníkem (100 miliard na přímé investice a 400 miliard na záruky), specifický úvěrový program na pomoc s likviditou (100 miliard), právní úprava vztahů mezi nájemci a pronajímateli (zákaz vystěhování), sociální opatření na pomoc domácnostem, které ztratily příjem (7,7 miliardy), zvýšená dotace na kurzarbeit, podpora nemocnic (3 miliardy), úprava pravidel úpadku firem.

Vláda se rozhodla v první řadě o karanténě, což znamenal zastavení, resp. pozastavení kol ekonomiky, alespoň v některých oblastech. Na základě toho pak vypsala programy týkající se jak firem, tak živnostníků. Jde o jednorázovou pomoc 25 tis. Kč, odpuštění záloh zdravotního asociálního pojištění, dotace na pracovní místa, státem garantované úvěry apod.

Stát tak využívá své možnosti k tomu, aby byli ohrožení podnikatelé podpořeni či dokonce zachráněni. Následně pak vláda uvádí, že během dalších let napumpuje do ekonomiky x bilionů korun. Vzhledem k tomu, že má fiskální funkci, může skrze státní rozpočet podporovat určitá odvětví či jednotlivce a tím podporovat agregátní poptávku. Jelikož má Česká republika relativně nízké zadlužení, naskýtá se prostor pro navýšení dluhu, byť jsou na rozporuplné názory.

Ekonomie zná potenciální možnosti, které mohou být využívány ve prospěch stimulace národního hospodářství, a je možné tvrdit, že hlavní obsahovou náplní stabilizační funkce (politiky) je dosahování stavu makroekonomické rovnováhy, která je odrazem využívání nástrojů hospodářské politiky. Stabilita národního hospodářství je jedním ze základních pilířů fungující ekonomiky s minimální mírou výkyvů v podobě nepříznivých doprovodných jevů, které mohou zapříčinit nestabilní prostředí ekonomického vývoje. Zobecněním poznatků o stabilizační funkci v ekonomické literatuře nazývané i politice lze dospět k jejím základním charakteristikám. Především je třeba konstatovat, že úloha stabilizační politiky je někdy přeceňována na úkor dlouhodobé prorůstové politiky. Stejně i praktická hospodářská politika má tendenci zapadat k politice krátkodobé, stabilizační což vyplývá ze samotné podstaty demokracie.²⁴

Někteří ekonomové uvádí, že stávající pomoc státu je vadná a že krize tohoto typu může mít pro ekonomiku očistný účinek tím, že padnou subjekty, které jsou slabé, ekonomiku zatěžující a že budou zbytečně odčerpávat státní prostředky, které vláda věnuje na záchranu ekonomických subjektů. Z krátkodobého hlediska tedy může pomoc podnikům či jednotlivcům vypadat dobře a krátkodobě toto stimuluje politiku, z dlouhodobého hlediska se jedná jen o zvyšování dluhu a udržování nezdravého stavu ekonomiky (nepročištěného stavu) za každou cenu (zbytečně drahou). Stát ale potřebuje mít efekt nyní, neboť na vládu tlačí veřejné mínění a očekávání.

Základním prvkem pluralitní demokracie a legitimacy moci je tzv. vláda na čas. Politické elity mají tendenci preferovat krátkodobé (stabilizační) hledisko z důvodu opětovného zvolení. Tím se dostáváme k dalšímu rysu stabilizační politiky. Stabilizační politika bývá a je často ztotožňována s politikou fiskální.²⁵

²⁴ KODEROVÁ, J., SOJKA, M., HAVEL, J. 2011. *Teorie peněz*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7357-640-0, s. 63

²⁵ KLIKOVÁ, Ch; KOTLÁN, I. a kol. 2012. *Hospodářská politika*. 3. vyd. Ostrava: SOKRATES. ISBN 978-80-86572-76-5, s. 92

Metodologickým problémem, který vláda nyní musí řešit a se kterým je spojen výkon stabilizační funkce státu, je stabilita národního hospodářství a dosahování makroekonomické rovnováhy, která spočívá v zmírňování výkyvů hrubého domácího produktu (HDP).²⁶ Jak vyplývá z obecných poznatků a praktických aspektů uplatňování stabilizační funkce státu, existují nedostatky, které jsou spjaty s politickými rozhodnutími a politickým cyklem a v neposlední řadě i s časovým zpožděním provázejícím konečný vliv na národní hospodářství. Přikláníme se však k tomu, že ačkoli existují opodstatněné rizika výkonu stabilizační funkce státu, je třeba fungování samotného trhu korigovat i hospodářsko-politickými rozhodnutími, které jsou stále součástí řízení státu.

Vláda bohužel musí rozhodovat také pod tlakem veřejnosti, podnikatelů, firem, odborů, a také blížících se voleb. Na jedné straně se ozývají hlasy z pravicové části spektra, že pomoc je neúčinná, že je třeba podporovat ekonomiku více, na druhé straně mluví o tom, že je třeba spořit a škrtnat tak, aby byl stát co nejvíce odpovědný. Stávající vláda oponuje, že např. refundace ušlých zisků by stát neunesl, ale že i v dalších letech je třeba masivně podporovat poptávku a že není problém trochu „pustit žilou“ státnímu rozpočtu a zvýšit zadlužení s tím, že pravice u vlády minulou hospodářskou krizí ještě svými „tupými“ škrty prohloubila a zároveň prodloužila.

Na původní otázku je tedy těžká odpověď, protože až čas ukáže, jak se vládě podařilo situaci zvládnout a také záleží na tom, z jakého pohledu na tento problém díváme, zda z pohledu politika, ekonoma, krachujícího podnikatele a nebo člověka, který přišel o práci. Čili nelze nikdy získat naprosto nestranný názor, protože vybalancovat všechny zájmy je složité a navíc zkušenosti s pandemickou krizí jsou nulové. Pohybujeme se v rovině odhadů, vyčíslit skutečné škody nyní nelze, stále totiž nevíme, jak dlouho opatření potrvají a v jakém budou rozsahu.

²⁶ ŘEŽÁBĚK, P. 2011. *Měnová politika a její interakce s politikou fiskální*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1894-4, s. 55

8 Dotazníkové šetření

Podle tématu práce a současnými tématy, které hýbou českou ekonomikou a českou politikou, potažmo vším co se v republice děje jsem vytvořil dotazník, který zobrazil preference a názory tázaných respondentů nikoliv mé vlastní. Respondentů bylo 99, cílem dotazníku bylo zjistit zda si respondenti uvědomují současný ekonomický dopad pandemie na státní dluh. Naprostá většina respondentů vzala můj dotazník vážně, avšak se našlo i pár lidí, kteří odpovídali neseriózně, a proto otázka č. 9 není zobrazená tak, jak bych si přál.

Dotazíkové šetření je možné si zobrazit na:

<https://www.surveio.com/survey/d/D1D0D9O4E2L6R2M9I>

Zde jsou tedy zobrazeny tabulky s výsledky pouze uzavřených otázek (z důvodů politické agresivity a dobrovolnosti jsem bohužel musel vynechat otevřené otázky).

Otázka č.1. Do jaké věkové kategorie patříte?

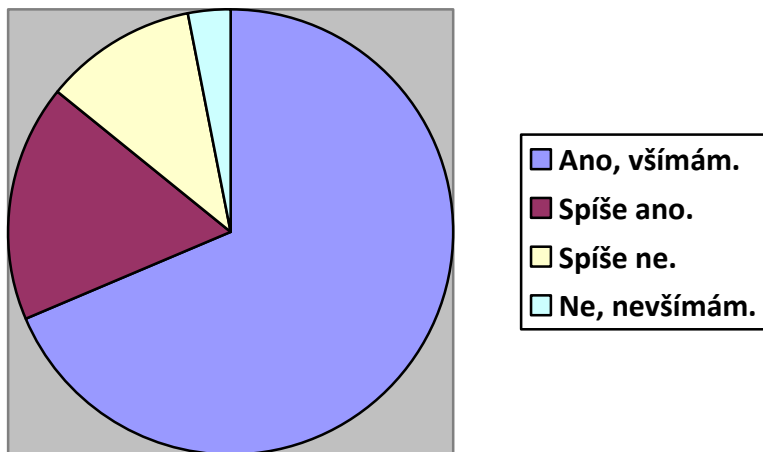
15-18	19-25	26-35	36-45	46+
3	47	15	15	19

Otázka č.2. Do jaké kategorie patříte?

Student	Zaměstnaný	Živnostník	Na ÚP
30	46	14	9

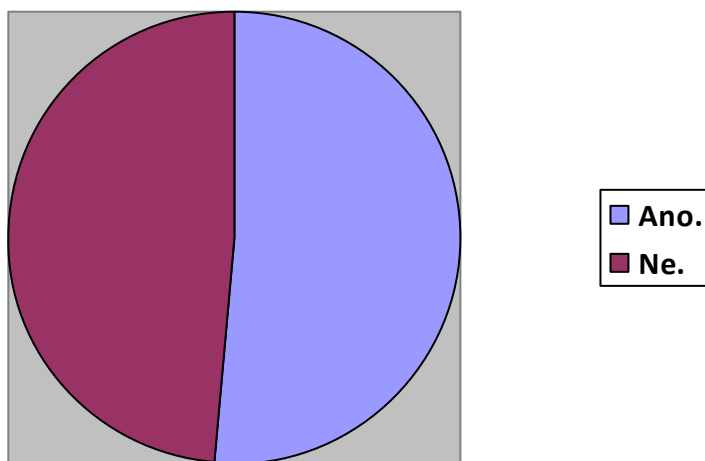
Otázka č.3. Všimáte si ve svém okolí ekonomických dopadů korona krize?

Ano, všímám.	Spíše ano.	Spíše ne.	Ne, nevšímám.
68	17	11	3

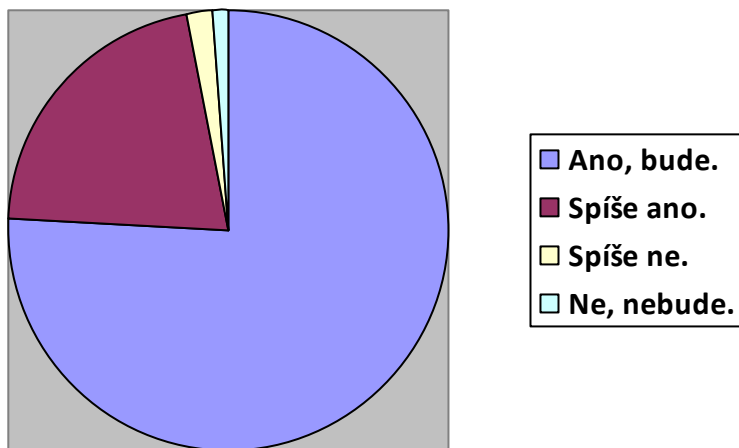
Otázka č.4. Dopadla přímo na Vás ekonomicky korona krize?

Ano.	Ne.
51	48

Otázka č.5. Myslíte, že bude mít korona krize ekonomické dopady na stát jako celek?

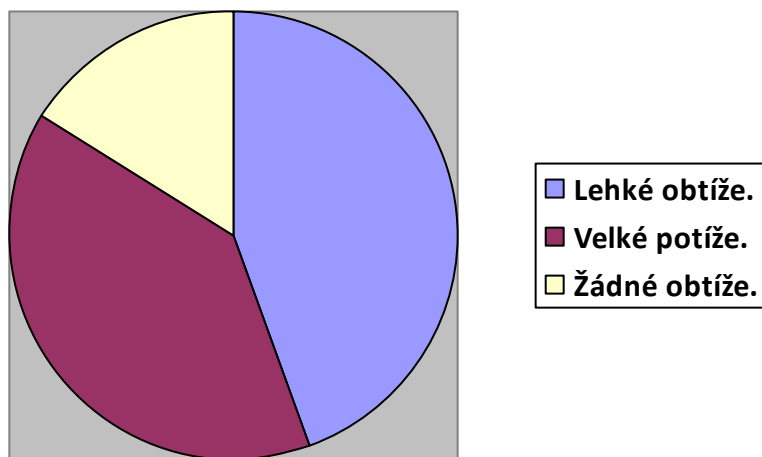
Ano, bude.	Spíše ano.	Spíše ne.	Ne, nebude.
75	21	2	1

Otázku číslo 6. jsem vynechal z důvodu dobrovolnosti (nedostatečný počet respondentů).

Otázka č.7. Jaké dopady bude mít tato pandemie na Vás jako jedince?

Lehké obtíže.	Velké potíže.	Žádné obtíže.
44	39	16

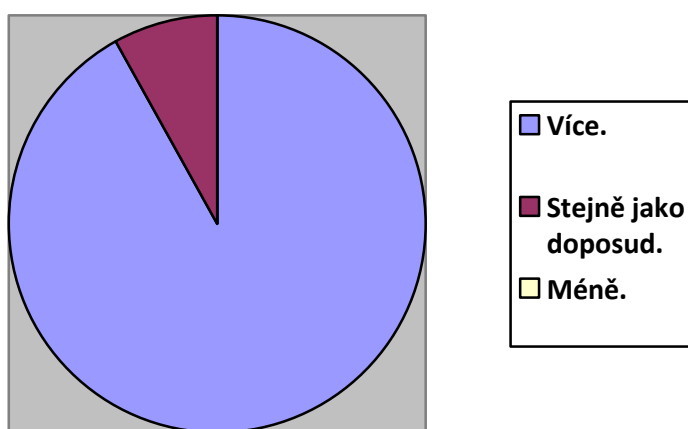

Otázku číslo 8. jsem vynechal z důvodu dobrovolnosti (nedostatečný počet respondentů).

Otázku číslo 9. jsem vynechal z důvodu politických a mravních (neslušné výrazy respondentů).

Otázka č.10. Myslíte si, že by se měla ekonomika v České Republice řešit více či méně?

Více.	Stejně jako doposud.	Méně.
91	8	0

Otázka č.11. Orientuje se někdo ve Vaší domácnosti v ekonomických událostech/zprávách?

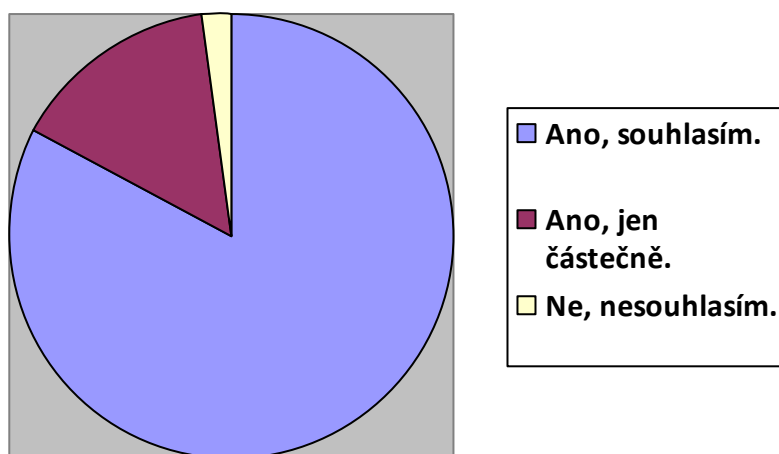
Ano, někdo.	Ne přímo, jen letmo.	Ano, všichni.	Ne, nikdo.
42	29	19	9

Otázka č. 12. Považujete vládní kroky v souvislosti s ekonomickou situací při pandemii korona viru

Ne, nepovažuji.	Jen některé.	Ano, považuji.
58	35	6

Otázka č.13. Souhlasíte s výrokem, že česká vláda podcenila ekonomický dopad pandemie na českou ekonomiku?

Ano, souhlasím.	Ano, jen částečně.	Ne, nesouhlasím.
82	15	2

Otázka č.14. Jste si vědom(a), že současný státní dluh bude velice těžko možné odstranit, popřípadě zmenšit?

Ano, jsem si vědom(a) této skutečnosti.	Ne, nesleduji současný stav státního dluhu.
89	10

Otázka č. 15. Co je podle Vás odvětví s největším problémem v rozšiřování viru covid-19?

Nejčastější řazení odvětví s největším problémem v rozšiřování je dle respondentů:

1. Malé podniky (5-10 zaměstnanců)
2. Střední podniky (11-50 zaměstnanců)
3. Restaurační zařízení
4. Velké podniky (100 a více zaměstnanců)
5. Školství

Dle tohoto seřazení zobrazujeme názory respondentů ohledně šíření onemocnění Covid-19.

Podle dotazníkového šetření je zřejmé hned několik poznatků.

Zprvė informovanost o ekonomické situaci a budoucím dopadu je poměrně ucházející, ačkoliv několik respondentů nemá vůbec přehled o ekonomické situaci a následných dopadech pandemie na ekonomiku.

Za druhé je zřejmé, že starší generace má mnohem větší zájem a přehled o ekonomice jako takové.

Na závěr bych chtěl jen podotknout, že dotazníkové šetření, až na otevřené otázky, dopadlo velice dobře a dost mi otevřelo oči. Informovanost v mém okolí není špatná, ale vždy může být lepší.

Závěr

Na závěr bych chtěl přidat některé mé postřehy, názory a pro mě nejdůležitější poznatky. Zaprvé bych se zaměřil na nejdůležitější části bakalářské práce, jimiž jsou dopady pandemie Covid-19 na státní bezpečnost a ekonomiku. Každému zasvěcenému člověku v tomto ohledu musí být jasné, že se státní dluh zvyšuje a s tím i státní nestabilita. Můj pohled na věc je takový, že pokud bude vláda stále prodlužovat nouzový stav, tak s tím poroste i státní dluh a budou pokračovat nesmyslné nákupy státu. Epidemiologické opatření by se nadále měla vyhlášovat pouze podle předem stanoveného zákona bez jakýchkoliv výjimek, jinak dojde k tomu, že zvyšování státního dluhu se nezastaví. Jak jsem už zmiňoval, tak zde nechci nutně protlačovat, či upevňovat svůj politický názor, ale nemyslím si, že současná vláda dělá všechno proto, aby se zvyšování státního dluhu zastavilo, nebo aby se státní dluh snižoval. Dle mého názoru a přesvědčení jsou současná epidemiologická opatření spíše na škodu než k užítku, například to že rodina nemůže o víkend vycestovat na svou chalupu a podobně, jsou opatření spíše pro smích. Podle dotazníkového šetření je jasné, že nejsem jediný, kdo má tento názor, nýbrž je to názor většiny respondentů. Doufám, že vláda začne opět vytvářet epidemiologická opatření na základě zákona o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19, protože to je jediný způsob, jak předejít zvyšování státního schodku a nestabilitě v České republice. Myslím si, že informovanost o ekonomické situaci mezi lidmi v České republice není vůbec špatná, ale i přesto se může zlepšit v širším okolí a myslím si, že má práce má tento přínos. Ekonomické zamyšlení nad touto problematikou je však jen čerstvou vizí ekonomiky, protože současné ekonomické zřízení nemůže pracovat s tak rozsáhlým postižením ekonomiky jako je pandemie COVID-19, proto moje bakalářská práce je jen odrazem současné ekonomické situace a názoru obyvatel v daném čase. Myslím si, že globální ekonomika bude daleko více zasažena až budeme moci říci „Covid odezněl“ a celá planeta sečte ztráty způsobené touto pandemií. Mohli bychom si říct, že Česká republika není součástí celosvětové ekonomiky, ale je to právě naopak, globalizace provázala ekonomickou situaci České republiky se světovou ekonomikou a nelze tedy oddělovat současnou pandemickou situaci v České republice od vývoje světové ekonomiky. Jediné, co lze vnímat jako rozdílné, je mentalita jednotlivých národů, jak vnímají jednotlivá restriktivní opatření. Pokud bychom se bavili v celkovém globálu, tak je zřejmé, že jihoamerická mentalita nebude reagovat na restriktce, které implementovala česká vláda, naopak jako chybné osobně vnímám to, že evropská unie jako celek řeší pandemii, ale neřeší ji jako celek konfederace.

Jsou chvíle, kdy na jedné straně je ČR ve statistikách nejhorší, přijme nejtvrďší opatření, naopak okolní státy rozvolňují, pak se dostaneme do stádia, kdy situace v ČR se začíná zlepšovat a naopak okolní státy začínají zpříšňovat. Myslím si, že zde plně selhává Evropská unie, protože situace by se měla řešit globálně a to v kontextu toho, že máme například globální nákup vakcín. Bohužel se domnívám, že Evropská unie není dost vyzrálá natolik, aby celou situaci řešila globálně a řeší pouze globalizovaný nákup vakcín. K zamyšlení je to, jaká situace bude v době letních dovolených, například ČR díky dlouhodobým restrikcím bude dlouhodobě vykazovat příznivá epidemiologická čísla, ale například pro Čechy nejoblíbenější dovolenková destinace, jako je Chorvatsko, bude v této době zpříšňovat a to zapříčiní nárůst nakažených v ČR, pokud bude vůbec povoleno do tohoto státu vycestovat. Toto je jen má úvaha, která by měla ukázat na to, že centralizace Evropské unie funguje pouze jen v některých odvětvích. Jako prospěšné bych chápal to, že pokud ČR je součástí společného celku jako je EU, tak by restrikce měli být pro toto uskupení jednotná, díky tomu bychom celou problematiku covidové situace zvládali mnohem lépe.

Součástí vývoje ekonomiky po odeznění covidu je samozřejmě i bezpečnost jednotlivých ekonomik. Zde je nezanedbatelná úloha všech bank, které musí svými ekonomickými postupy chránit ekonomickou situaci svých států, stejně tak se to týká i ČNB, která má povinnost chránit ekonomické zájmy ČR v kontextu světové ekonomiky.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BUZAN, B. 2007. People, states & fear: an agenda for international security studies in the post-cold war era. Second edition. Colchester: ECPR, 2007. ECPR press classicsc. 318 s. ISBN 978 0-9552488-1- 8.
2. BUZAN, B; WEAVER, O. Regions and powers: the structure of international security. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. Cambridge studies in international relations. 598 s. ISBN 0-521- 81412-X.
3. BUZAN, B; WAEVER, O; de WILDE, J. Security: a new framework for analysis. Boulder: Lynne Rienner Publishers, 1998. 239 s. ISBN 1-55587-784-2.
4. HONTYOVÁ,K. LISÝ, O., MAJDÚCHOVÁ, H., Základy ekonomie a ekonomiky, Ekonóm, Bratislava, 2013, 198 s., ISBN 978-80-225-3587-8
5. JÍLEK, J. 2004. Peníze a měnová politika. Praha: GRADA Publishnig, a.s., 744 s. ISBN 80-247-0769-1.
6. KLIKOVÁ, Ch; KOTLÁN, I. a kol. 2012. Hospodářská politika. 3. vyd. Ostrava: SOKRATES. 293 s. ISBN 978-80-86572-76-5.
7. KODEROVÁ, J., SOJKA, M., HAVEL, J. 2011. Teorie peněz. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR. 284 s. ISBN 978-80-7357-640-0.
8. KOTLEBOVÁ, J., SOBEK, O. Menová politika, Wolters Kluwer,2007, 317 s. ISBN 978-80-8078-092-0 LISÝ, J., a kol.Ekonómia, Wolters Kluwer 2005, 624 s. ISBN 978-80-755-2275-7
9. MEDVEĎ, J., NEMEC, J., Základy veřejných financí, Vydavateľstvo Sprint, Bratislava, február 2007, 269 s. ISBN 978-80-89085-84-2
10. MEDVEĎ, J., NEMEC, J. a kolektív, Verejné financie, Vydavateľstvo Sprint, Bratislava, 2011, 640 s. ISBN 978-80-89393-46-6
11. REVENDA, Z., KODERA, J., MUSÍLEK, P., DVOŘÁK, P., MANDEL, M., Peněžní ekonomie a bankovníctví, Management Press, s.r.o., 2011, 424 s. ISBN 978-80-7261-240-6
12. SOUKUP, P., Základy hospodářské politiky, Bankovní institut, a.s., Praha 2006, 83 s. ISBN 978-80-7265-092-7
13. SOUKUP, P., VYMĚTAL, P., Základy teorie a praxe hospodářské politiky, Bankovní institut, a.s., 2007, 141 s. ISBN 978-80-7265- 125-2

14. PIKNA, B. Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled). Praha: Linde Praha, 2006. 408 s. ISBN 80-7201-615-6.
15. ŘEŽÁBĚK, P. 2011. Měnová politika a její interakce s politikou fiskální. 1. vyd. Praha: Karolinum. 126 s. ISBN 978-80-246-1894-4
16. SIVÁK, R., a kol., Verejné financie, Wolters Kluwer, 2007, 311 s. ISBN 80-807-8094-4, SOULEIMANOV, E; BELFER, A. M Terorismus: pokus o porozumění. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), Sociologické aktuality. 2010. 354 s. ISBN 978-80-7419-038-4.
17. ŠENOVSKÝ, P. Bezpečnost občanů a rizika v území. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). 2015. 146 s. ISBN 978-80-7385-172-9.
18. ŠENOVSKÝ, M; ADAMEC, V; ŠENOVSKÝ, P. Ochrana kritické infrastruktury. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). 2007. 141 s. ISBN 978-80-7385-025-8.
19. ŠTURMA, P; BÍLKOVÁ, V; NOVÁKOVÁ, J. Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovaném zločinu. Praha: C.H. Beck, 2003. Právní instituty. 362 s. ISBN 80-717-9305-1
20. ZEMAN, P. a kol. Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2002. 186 s. ISBN 80-210-3037- 2.

Elektronické zdroje:

1. ŠELEŠOVSKÝ JAN. Ekonomická bezpečnost České republiky a faktory jejího vývoje po zániku světové bipolarity [PDF]. 26.4.2014 [25.7.2021] URL: https://www.unob.cz/eam/Documents/Archiv/EaM_2_2007/Nedbal_Stanc1.pdf
2. ADAM TOMÁŠ, MICHL ALEŠ, První odhad dopadů pandemie COVID-19 na ekonomiku ČR. 2. 7. 2021 [online] 26.7. 2021, URL: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Prvni-odhad-dopadu-pandemie-COVID-19-na-ekonomiku-CR/

Seznam zkratk

Tj. – to je

Tzv. - takzvaný

EU – Evropská unie

ČR – Česká republika

ČNB – Česká národní banka

NATO - North Atlantic Treaty Organization (Severoatlantická aliance)

ÚP- Úřad práce